

ÖĞRETİM YAZILIMLARININ FARKLI AŞAMALARDA KULLANIMININ BAŞARIYA ETKİSİ: DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİ ÖRNEĞİ

Erhan DURUKAN*

Özet

Bu çalışmanın amacı, dil bilgisi öğretiminde farklı aşamalarda öğretim yazılımı kullanımının başarıya etkisini karşılaştırmak ve buna ilişkin öğrencilerin görüşlerini tespit etmektir. Araştırmada kontrol gruplu ön test-son test modeli kullanılmıştır. Araştırmada isimler konusu örnekleme alınmıştır. Kontrol grubunda ders araştırmacı tarafından hazırlanan yazılımla alıştırmaya / değerlendirme aşamasında, deney grubunda ise aynı yazılımla tüm aşamalarda işlenmiştir. Çalışma grubu 49 (deney: 24, kontrol: 25) 7. sınıf öğrencisinden rastgele oluşturulmuştur. Veriler, Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT) ve Öğrenci Görüşme Formu (ÖGF) ile toplanmıştır. Nicel verilerin analizinde Mann Whitney U ve Wilcoxon analizleri, nitel verilerin analizinde kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonunda deney grubunun kontrol grubuna göre daha yüksek başarı elde ettiği ve olumlu görüş bildirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretim yazılımı, dil bilgisi öğretimi, başarı, öğrenci görüşleri.

EFFECT OF USING INSTRUCTIONAL SOFTWARE AT DIFFERENT STAGES ON SUCCESS: GRAMMAR TEACHING CASE

Abstract

Objective of this study is to compare the effect of using instructional software at different stages in grammar teaching on success and to determine student opinions. Pretest-posttest model with control group was used in the research. Topic of names was sampled in the research. The course was thought by the software intended for course practice / evaluation in the control group and by the software used at all stages and developed by the researcher in the experimental group. Study group was randomly formed by 49 (experimental group: 24, control group: 25) 7th grade students. Data were collected by Grammar Achievement Test (GAT) and Student Interopinion Form (SIF). Mann Whitney U and Wilcoxon analyses were used in analyzing quantitative data, while categorical content analysis was used in analyzing qualitative data. At the end of the research it was concluded that the experimental group achieved higher success than the control group and expressed positive opinions.

Keywords: Instructional software, grammar teaching, success, students' views.

---

* Yrd. Doç. Dr.; Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, erhandurukan@gmail.com.

Giriş

Türkiye’de ilköğretimden yükseköğretimin sonlarına değin ana dili olarak Türkçe eğitimi yapılırsa da öğrencilerin ana dili kullanımlarında sorunlar yaşadığı veya sözlü ve yazılı olarak Türkçeyi verimli kullanamadığı; bunun yanı sıra yabancılara Türkçe öğretimi hususunda da istenilen düzeye ulaşamadığı bir gerçektir (Alyılmaz, 2010: 729). Başarıya ulaşamamasının önemli nedenlerinden birisi de dil bilgisi öğretiminde gerekli başarının sağlanamamasıdır. Dil bilgisi öğretiminde başarı sağlanamamasındaki temel etkenlerden birisi ise kullanılan öğretim yöntem / teknikleri ile araç gereçlerinin yetersizliği ve öğrenci ilgisine yönelik olmamasıdır (Durukan, 2011).

Teknolojinin sürekli ve hızlı ilerlemesi, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına da yansımaktadır. Bu nedenle dil bilgisi öğretimini başarıya ulaşması için öğrencilerin ilgisini çekebilecek, ihtiyaçlarına cevap verebilecek, dil bilgisi konularını somutlaştırarak onların olumlu tutum sergilemelerini sağlayabilecek, teknolojiye dayalı araç gereç ve yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Bu süreçte de bilgisayarlar önem kazanmaktadır.

Bilgisayarlar geliştikçe kullanım alanları da artmıştır ancak; toplum açısından en önemli kullanım alanından birini eğitim-öğretim ortamları oluşturmaktadır. Bilgisayarlardan eğitimin tüm alanlarında yararlanmakla birlikte en çok eğitim araştırmalarında, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde, ölçme ve değerlendirmede, eğitim hizmetlerinin yönetiminde ve öğretme-öğrenme süreçlerinde yararlanıldığı söylenebilir (Aşkar ve Erden, 1986; Baykal, 1990; Doğan, 2009). Maden’e (2012: 2471) göre de eğitim teknolojilerinden yararlanmak sadece bireyleri ve toplumları güçlü kılmamakta, aynı zamanda yaşamı da kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle eğitsel yaşantıların kolaylaştırılmasında bilgisayara dayalı imkânlardan yararlanmak gerekmektedir.

Bilgisayarların eğitim öğretim ortamlarında kullanılmasıyla birlikte birbirine benzer fakat farklı kavramlar ortaya çıkmıştır: Bilgisayar destekli eğitim (BDE), bilgisayar tabanlı eğitim, bilgisayar destekli öğretim (BDÖ). Konuyla ilgili çalışmalarda bu kavramlar arasında karmaşanın olduğu bilinmektedir (Karalar ve Sarı, 2007: 1). Bilgisayar destekli eğitim, eğitimin planlamadan yönetime kadar bütün öğelerinde bilgisayar teknolojisinin kullanımına yönelikken; bilgisayar destekli öğretim, bir dersin içeriğinin bilgisayar teknolojisi yardımıyla daha etkili ve verimli biçimde öğrencilere sunulmasıdır. BDE ve BDÖ arasındaki fark Akkoyunlu’ya (1993: 41) göre şöyledir: Bilgisayar destekli eğitim, bilgisayarın hem sınıf içinde çeşitli derslerin öğretimi için hem de okul yönetiminin çeşitli işleri için kullanılmasına verilen addır. Bilgisayarın öğretme-öğrenme sürecinde bir araç olarak kullanılması ise bilgisayar destekli

öğretimdir. Bilgisayar destekli öğretimde, herhangi bir derste bir konu, önceden hazırlanmış olan yazılımlarla öğretilir.

BDÖ ile karıştırılan bir diğer terim ise bilgisayar tabanlı öğrenmedir. Uşun'a (2004: 40) göre bilgisayar tabanlı öğrenme, herhangi bir konuda diğer öğretim donanımlarından bağımsız, tek başına yeterli bir öğretici kaynak olarak bilgisayarın öğretimde kullanılması; bilgisayar destekli öğretim ise öğretim sürecinde bilgisayarın seçenek olarak değil, sistemi tamamlayıcı ve güçlendirici bir öğe olarak kullanılmasıdır.

Bilgisayar destekli öğretim (BDÖ), bilgisayarların öğretimde, öğrenmenin meydana geldiği bir ortam olarak kullanıldığı, öğretim sürecini ve öğrenci motivasyonunu güçlendiren öğrencinin kendi öğrenme hızına göre yararlanabileceği bir öğretim yöntemidir (Uşun, 2004). Eğitim öğretim ortamlarında teknolojinin kullanımı hususunda bilgisayar destekli öğretim, öğrenme sürecini olumlu yönde etkileyen hem bir yöntem hem bir araç gereç özelliği göstermektedir. Bilgisayarın eğitim öğretime katkısıyla ilgili yapılan araştırmalarda bilgisayar destekli öğretimin geleneksel öğretime kıyasla başarıyı %10-18 artırdığı gözlemlenmiştir (Ergin, 1995). Bunun yanı sıra bilgisayarın öğretime katkıları üzerine yapılan birçok araştırma da alan yazınında yer almaktadır (Açıklan ve Duru, 2005; Aşkar ve Erden, 1986; Aydın, 2005; Bosco, 2004; Durukan, 2011; Foreman, 2005; Nuno, 2005; Yiğit ve Akdeniz, 2003 vb.).

2010 yılında gündeme getirilen ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen FATİH Projesi (Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) de eğitim öğretimin her kademesinde bilgisayar teknolojisinin kullanılması ihtiyacından hareketle yapılmıştır. Proje ile üç yıl içerisinde bütün eğitim kademelerinde (sırasıyla: ortaöğretim, ilköğretim ikinci kademe, ilköğretim birinci kademe ve okul öncesi) bilgisayar teknolojisinin yaygınlaşması planlanmaktadır. Bu gibi projelerle öğretim sürecinde bilgisayar teknolojisinin kullanılmasında etkili unsurlardan birinin de öğretim yazılımları olacağı söylenebilir.

Öğretim yazılımları, bilgisayar destekli öğretimi gerçekleştirmek amacıyla hazırlanmış, öğretim materyalleridir. Öğretilecek konuların bilgisayar programlama dillerinden, yazarlık araçlarından ya da yazarlık dillerinden yararlanılarak öğretim amacıyla bilgisayarda hazırlanan öğretim materyallerine öğretim yazılımları denilmektedir. Diğer bir ifade ile öğretim yazılımları, belli bir konunun ya da problemin öğretilmesinde, bilgisayar ortamından faydalanılarak konuyu daha görsel ve işitsel hâle getirerek öğretim sürecini kısaltmayı hedefleyen bilgisayar ortamında hazırlanmış yazılımlardır (Kazu ve Yavuzalp, 2008).

Öğretim yazılımlarının öğretme-öğrenme sürecine katkıları şu şekilde sıralanabilir:

- Çoklu öğretim ortamları hazırlamaya yardımcı olur.

- Öğrencilerin öğrenme esnasında bir bölümü tekrar etmelerine olanak tanıyarak bireysel ihtiyaçlarını karşılar.
- Öğrencilerin dikkatlerini çeker, motive eder ve hatırlamalarını kolaylaştırır.
- Soyut nesnelere çocuklar için somutlaştırarak öğrenmelerini kolaylaştırır.
- Öğretim zamanından tasarruf sağlar. Öğretim zamanını öğrenci belirleyebilir.
- Tehlikeli olabilecek ortamlar simülasyon sayesinde güvenli olarak gözlemlenebilir.
- Öğrenciler ister bireysel ister grup olarak iş birlikli öğrenebilirler.
- Tekrar ve uygulamalar sayesinde kalıcılık sağlanır.
- Öğretmenin öğrenciler üzerindeki rehberlik görevini daha iyi yapmasını sağlar, öğretmen öğrencilerini daha yakından takip edebilir.
- Bilgisayarın yanı sıra farklı öğretim araç gereçlerinin, yöntem / tekniklerinin kullanımına olanak verdiğinden öğrencilere sınıf ortamında daha fazla yaşantı imkânı sağlar (Bayram, 2004; Ergin, 1995; İşman, 2008; Uşun, 2004).

Öğretim yazılımlarından beklenen faydanın sağlanabilmesi, nitelikli yazılımların seçilip kullanılmasına bağlıdır. İyi bir ders yazılımı, konu işlendikten sonra, öğrenciye yönelttiği sorularla konunun öğrenci tarafından iyi öğrenilip öğrenilmediğini araştırır. Konuyu öğrenen öğrencileri daha ileri basamaklara gönderir, iyi öğrenmeyen öğrenciler için sorularda uygun ipuçları vererek onları düşünmeye ve doğru cevabı keşfetmeye yöneltir. Gerekirse dersi tekrarlar, hatta öğrenciyi önceki konulara göndererek daha iyi öğrenmesini sağlar (Kazu ve Yavuzalp, 2008: 114). Öğrenme sürecine ilişkin bu katkılar öğretim yazılımlarının hazırlanma, içerik, tasarım vb. özellikleriyle ilgilidir. Şeniş (1991: 1-2), öğretim yazılımlarının nitelikli olabilmesi için gereken özellikleri şu maddelerde toplamıştır:

- İçerik, eğitim programlarına uygun hazırlanmalıdır.
- İçerik, basılı materyal hazırlama anlayışı ile oluşturulmamalıdır.
- Yazılımlar hazırlanırken mevcut sistemler göz önünde bulundurularak ileri yazılım teknolojilerinden yararlanılmalıdır.
- Yazılım, programlı öğretime uygun yapıda olmalıdır.
- Yazılım, öğrencinin ilgisini çekecek görsel özelliklere sahip olmalıdır.
- Yazılımda öğrencilerin rahatlıkla ulaşabilecekleri ve kullanımlarına rehberlik edecek yardım öğeleri bulunmalıdır.

- Öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınabilmesi için yazılım dallara ayrılan programlama yapısına göre hazırlanmalıdır. Böylece öğrencinin bireysel hızına bağlı olarak bölümler atlanabilir.
- Öğrenci başarısını ölçerek sonuçları daha sonra istatistiksel bilgi olarak vermek amacıyla depo eder.
- Yazılımlar herhangi bir dersin parçası veya özeti değil, tümünü kapsamalıdır.
- Yazılım içerisindeki bölümler ve küçük birimler arasındaki geçişler kolaylıkla yapılabilmelidir.
- Animasyon, simülasyon, örnek, deney, soru, problem çözümü gibi öğeleri içermelidir.
- Deyim, kanun, kısaltma vb. önemli kavramlara izlenince esnasında kolayca erişilebilmelidir.

Araştırmanın Amacı

Öğretim yazılımlarında nitelik kadar önemli bir husus da yazılımın öğretim süreci içerisinde hangi aşamalarda kullanıldığıdır. Türkiye’de Türkçe dersleri için hazırlanan ve Millî Eğitim Bakanlığınca ilköğretim okullarında kullanılmak üzere dağıtılan yazılımların (*Vitamin Türkçe*) öğrencilerin bilgilerini test etmek, öğrencilere öğrendikleri üzerinde alıştırmayı yaptırmak amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Alan yazınında öğretim yazılımlarının hangi aşamalarda kullanımının başarı üzerinde nasıl bir etkisi olduğuna ilişkin araştırmalara rastlanmamaktadır. Bu eksiklik, araştırmanın gerekçesini / problem durumunu oluşturmaktadır.

Bu nedenle bu çalışmada öğretim yazılımının dil bilgisi öğretiminde dersin tamamında kullanımının ve yalnız değerlendirme / alıştırmayı amaçlı kullanımının başarı üzerindeki etkisini ve öğrenci görüşlerini karşılaştırmayı amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmacı tarafından, öğretilecek dil bilgisi konusunun (*isimler*) tüm aşamalarını (*zihinsel hazırlık, konu anlatımı, etkinlikler, değerlendirme*) kapsayan bir öğretim yazılımı hazırlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada dil bilgisi öğretimi sürecinin tamamında öğretim yazılımı kullanımı ile değerlendirme / alıştırmayı amaçlı öğretim yazılımı kullanımının başarıya etkisi ve öğrenci görüşleri arasındaki fark karşılaştırılmıştır. Araştırmada ‘*ön test – son test kontrol gruplu deneysel desen*’ kullanılmıştır. Çalışmada Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir ilköğretim okulunun iki farklı 7. sınıf şubesinde öğrenim gören öğrenciler deney ve kontrol gruplarını

oluşturmuştur. Sınıflardan 7-A şubesi deney grubu, 7-B şubesi kontrol grubu olarak rastgele (random) belirlenmiştir. Bu yönüyle araştırma klasik deneysel niteliktedir. Klasik ve yarı deneysel yöntemler arasındaki en önemli fark klasik deneysel yöntemde grupların rastgele oluşturulmasıdır (Cohen, Manion ve Morrison, 2000'den Akt.: Ekiz, 2009: 112). Her iki grupta (kontrol ve deney) da dersler aynı Türkçe öğretmeni tarafından yürütülmüştür. Kontrol ve deney gruplarında Öğretmen Kılavuz Kitabında yer alan ders planları esas alınmıştır. Uygulama, “Ünitelendirilmiş Yıllık Ders Planı”na uygun olarak toplam 4 hafta sürmüştür.

Örnekleme alınan dil bilgisi konusunun (isimler) öğretiminde araştırmacı tarafından hazırlanan öğretim yazılımı kontrol grubunda değerlendirme / alıştırmaya aşamalarında; deney grubunda ise öğretim sürecinin tamamında (*zihinsel hazırlık, konu anlatımı, etkinlikler ve değerlendirme*) kullanılmıştır. Kontrol grubunda ders geleneksel yöntemle (anlatım, soru cevap teknikleriyle) işlendikten sonra alıştırmaya / değerlendirme aşamasında öğretim yazılımı kullanılmış, deney grubunda ise zihinsel hazırlıktan değerlendirmeye kadar bütün süreçte araştırmacı tarafından hazırlanan öğretim yazılımından yararlanılmıştır.

Uygulama Materyali

Araştırmada kullanılan ve araştırmacı tarafından hazırlanan öğretim yazılımı; üst başlık (banner), giriş / hoş geldiniz sayfası, ana sayfa, yardım sayfası, konu butonları (isimler ve türleri) ve yardımcı butonlardan (eğlence, sözlük, yazım kılavuzu) oluşmaktadır. Aşkar ve Altun'a (2006: 134) göre öğretimsel tasarım sürecinde dikkat edilmesi gereken önemli değişkenlerden biri motivasyondur. Bu nedenle yazılımın giriş bölümünde öğrencileri hazır hâle getirmek, onların dikkatini çekmek ve ana sayfaya yönelmelerini sağlamak amacıyla “Hoş Geldiniz” sayfası oluşturulmuştur. Giriş sayfası ekrandayken öğrencilerin dikkatini artırmak amacıyla grafiklerin yanı sıra arka planda müzik de kullanılmıştır.

Yazılımda dil bilgisi konusuna ait butonlar tıkladığında dört bölüm açılmaktadır: 1) Hazırlık, 2) Konu Anlatımı, 3) Etkinlikler ve 4) Değerlendirme. Yazılımda öğrencilerin ilgileri ve sınıf seviyeleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu nedenle dil bilgisi konusunun işlenişinde Keloğlan ve Nasrettin Hoca karakterlerinin karşılıklı konuşmaları kullanılmıştır. Öğrencilere kolaylık sağlamak amacıyla, karşılıklı konuşmanın olduğu sayfalarda sağ üst köşede “Konuşmayı Durdur”, “Konuşmaya Devam Et” ve “Konuşmayı Başa Al” butonları yerleştirilmiştir. Böylece anlaşılmayan ya da kaçırılan konuşmaların başa alınması, üzerinde konuşulacak bir bilgi olduğunda da konuşmanın durdurularak soru-cevap ve tartışma ortamının oluşması amaçlanmıştır.

Hazırlık bölümünde dil bilgisi konusuyla ilgili öğrencileri konuya zihinsel olarak hazırlayacak, onlara ipucu verecek görseller (resimler, hareketli nesnelere), örnekler ve bilgiler bulunmaktadır. Öğrencilerin dikkatinin çekilmesi istenen unsurlar “yanıp sönen karakter” biçiminde vurgulanarak gösterilmiştir. Yazılımın gerek “Hazırlık” gerek “Konu Anlatımı” bölümlerinde örnek ve görsel eşleştirmelerine yer verilmiştir. Bu şekilde öğrenilenlerin kalıcılığının artması ve öğrencilerin ilgisinin çekilmesi amaçlanmıştır. Yazılımın “Konu Anlatımı” bölümünde, öğrenilecek kavramlarla ilgili kavram haritasına yer verilmiştir. Kavram haritası aracılığıyla öğrencilerin, öğrenecekleri kavramlar arasında ilişki kurabilmesi amaçlanmıştır. Kavram haritası üzerinde ilgili kavramın tıklanmasıyla konu anlatımı bölümlerine ulaşılması sağlanmıştır. Yazılımda farklı türde etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Örneğin isim türleri konusunu pekiştirmek için sınıflandırma, seçme, yerleştirme, yazma biçiminde etkinlikler yer almıştır. Değerlendirme bölümlerinde öğrencilere dil bilgisi konusuyla ilgili çoktan seçmeli sorular yöneltilmiştir. Seçilen soruların konulara orantılı dağıtılmasına dikkat edilmiştir. Sorulara doğru ve yanlış cevaplar verilmesi hâlinde yazılım farklı ses ve animasyonla dönüt vermiştir.*

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu Giresun il merkezinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir devlet okulunun 7. sınıfında öğrenim gören 49 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışma grubunu oluşturan 49 öğrencinin 24’ü deney grubunda (7-A şubesi), 25’i ise kontrol grubunda (7-B şubesi) yer almaktadır. Çalışma grubundaki öğrencilerin cinsiyetlere dağılımının benzerlik göstermesine dikkat edilmiştir (kız: 26; erkek: 23).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler hem nicel hem nitel tekniklerle toplanmıştır. Bu nedenle çalışma çoklu metotla yapılmış bir araştırmanın ürünüdür. Çoklu metotlar, eğitimde araştırılmaya gerek duyulan konuların çeşitli yönlerden değerlendirilmesine elverişlidir. Çoklu metotlar bir olayın pek çok farklı yönünü ortaya çıkardığından eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılmaktadır (Silverman, 2000: 50).

Nicel veriler Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT), nitel veriler ise Öğrenci Görüşme Formu (ÖGF) ile toplanmıştır:

1. *Dil Bilgisi Başarı Testi (DBBT)*: Testin oluşturulması için geçmiş yıllarda yapılan Ortaöğretim Kurumları Sınavı (OKS), Seviye Belirleme Sınavı (SBS), Devlet Parasız ve

* Yazılıma ait örnek görüntümler ekte yer almaktadır.

Yatılılık Sınavı (DPY), Özel Okullar Sınavı (ÖOS) gibi merkezî sınavlarda çıkan, uygulama kapsamındaki isimler konusuyla ilgili dil bilgisi sorularından yararlanılmıştır. Bulunan sorular hakkında Türkçe öğretmenleri (4) ile akademisyenlerin (3) görüşleri alınmış ve pilot uygulama için 30 soru seçilmiştir. DBBT, ana uygulama öncesinde pilot olarak 7. sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmış; öğrencilerin görüşleri alınmış, güvenilirlik ve geçerlilik analizleri yapılmış, madde güçlük (p) ve ayırt edicilik (r) endeksleri hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda DBBT'ye 20 soruluk son şekli verilmiştir. DBBT'nin ortalama güçlük endeksi (p) 0,54; ortalama ayırt edicilik endeksi (r) ise 0,45 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen madde analizi değerleri, DBBT'nin uygulama için kullanılabilir olduğunu göstermektedir.

2. *Öğrenci Görüşme Formu (ÖGF)*: Araştırmada, kontrol ve deney grubu öğrencilerinin öğretim yazılımları ve kullanılma aşamaları hakkında görüşlerini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından Öğrenci Görüşme Formu oluşturulmuştur. Formun oluşturulmasında benzer çalışmalardan, Türkçe öğretmenlerinin ve Türkçe eğitimi akademisyenlerinin görüşlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme formu 'standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu'dur. Bu teknik, belirli sıraya konulmuş soruları içerir, görüşmeci yanlılığını veya öznelliğini azaltır, katılımcıların sadece sorulan sorulara cevap vermesini gerektirir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 123). Bu formla katılımcılar sorular çerçevesinde görüşlerini dile getirirler, katılımcıların esneklik payları olabildiğince azdır. Bu yönüyle yapılandırılmış mülakatla benzerlik göstermektedir. ÖGF'de öğrencilerden BDÖ hakkında görüşleri ile ilgili bilgiler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Kontrol ve deney grupları arasında başarı ve tutum açısından fark olup olmadığını belirlemek amacıyla hangi istatistiklerin kullanılacağını belirlemek için SPSS 16 programında değişkenlerin dağılımının normalliği incelenmiştir. Büyüköztürk'e (2006: 42) göre grup büyüklüğünün 50'den küçük olması durumunda Shapiro-Wilks, büyük olması durumunda Kolmogorov-Smirnov testleri veri dağılımının normalliği için kullanılır. ... Analizde p değerinin ,05'ten küçük olması verilerin normal dağılım sergilemediğini göstermektedir. Çalışma gruplarındaki öğrenci sayısı (Deney: 24; Kontrol: 25) bu sınıra altında olduğu için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Shapiro-Wilk testi sonuçlarına göre değişkenlerin normal dağılım göstermediği görülmüştür ($p < ,05$). Gerek değişkenlerin normal dağılım göstermemesi gerek gruplardaki öğrenci sayılarının 30'dan az olması (Kontrol: 25; Deney: 24) nedeniyle araştırmada parametrik olmayan (non-parametrik) istatistikler kullanılmıştır. Büyüköztürk'e (2006: 8) göre de araştırmacı dağılımın normal olduğuna yönelik yeterli kanıtı ya da güçlü işaretlere sahip

değilse, yani dağılım çarpıksa, parametrik olmayan istatistikler kullanılmalıdır. Bu nedenle DBBT'den elde edilen verilerin analizinde Mann Whitney U ve Wilcoxon analizleri kullanılmıştır.

ÖGF'den elde edilen veriler için ise kategorisel içerik analizi yapılmıştır. ÖGF'de öncelikle öğrencilerin yazdıkları anlamlı bölümler (sözcük, sözcük grubu, cümleler) kodlanmıştır. Kodlama işlemi, hem araştırmanın problemi hem de öğrencilerin ifadeleri göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2005: 232) bu tür kodlamayı "genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama" olarak adlandırmaktadır. Sonrasında bu kodlar belirli kategoriler altında toplanmıştır. Kategori oluşturma, özel verilerden hareketle genel bir sonuç oluşturma aşamasıdır (Ely vd. 1998: 145'den Akt.: Yaman, 2005: 126). Son aşama olarak kodlar ve kategorilerden hareketle öğrenci görüşleri yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

DBBT'den Elde Edilen Bulgular

Öğretim yazılımının değerlendirme / alıştırma amaçlı kullanıldığı kontrol grubunun DBBT ön test ve son test karşılaştırma sonuçları Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1. Kontrol Grubunun DBBT Ön Test - Son Test Karşılaştırma Sonuçları

Son test-Ön test	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Z	p
Negatif sıra	1	2,50	2,50		
Pozitif sıra	23	12,93	297,50	-4,273	,000
Eşit	1				
Toplam	25				

Tablo 1'de kontrol grubu öğrencilerinin DBBT ön test ve son test verileri üzerine yapılan Wilcoxon testi sonuçları gösterilmiştir. Tabloya göre ön test ve son test sonuçları arasında son test lehine anlamlı bir farklılık vardır ($Z = -4,273$; $p < ,05$). Kontrol grubunda kullanılan öğretim yazılımının başarıyı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artırdığı görülmektedir. Son testte; kontrol grubundaki toplam 25 öğrencinin 23'ünde puan artmış (pozitif sıra), 1'inde eşit kalmış (eşit), 1'inde ise düşmüştür (negatif sıra). Bu bulgu, kontrol grubunda kullanılan alıştırma / değerlendirme amaçlı yazılımın tüm öğrencilerin başarısını artıramadığını göstermektedir.

Dil bilgisi öğretiminin bütün aşamalarını içeren yazılımın kullanıldığı deney grubunun DBBT ön test ve son test karşılaştırma sonuçları Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2. Deney Grubunun DBBT Ön Test - Son Test Karşılaştırma Sonuçları

Son test-Ön test	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Z	p
Negatif sıra	0	,00	,00		
Pozitif sıra	24	12,50	300,00	-4,307	,000
Eşit	0				
Toplam	24				

Tablo 2’de deney grubu öğrencilerinin DBBT ön test ve son test verileri üzerine yapılan Wilcoxon testi sonuçları gösterilmiştir. Tabloya göre ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($Z = -4,307$; $p < ,05$). Dil bilgisi öğretiminin tamamında öğretim yazılımı kullanımının başarıyı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artırdığı görülmektedir. Son testte; deney grubundaki toplam 24 öğrencinin hepsinin puanı artmıştır (pozitif sıra). Bu bulgu, dil bilgisi öğretiminin tamamında öğretim yazılımı kullanımının tüm öğrencilerin başarısını artırdığını göstermektedir.

Tablo 2 ve 3’te hem kontrol hem deney grubu öğrencilerinin başarılarının arttığı görülmektedir. Kontrol ve deney gruplarının ön test ve son test karşılaştırma sonuçları Tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3. Kontrol ve Deney Gruplarının DBBT Ön Test ve Son Test Karşılaştırma Sonuçları

	Grup	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
DBBT ön test	Kontrol	24	25,26	631,50	293,500	,895
	Deney	25	24,73	593,50		
DBBT son test	Kontrol	24	13,16	329,00	4,000	,000
	Deney	25	37,33	896,00		

Tablo 3’te kontrol ve deney grubu öğrencilerinin DBBT ön test ve son test verileri üzerine yapılan Mann Whitney U testi sonuçları gösterilmiştir. Ön testte kontrol grubu öğrencilerinin sıra ortalaması 25,26; deney grubu öğrencilerinin sıra ortalaması 24,73’tür. Ön testte kontrol ve deney grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($U = 293,500$; $p > ,05$).

Son testte kontrol grubu öğrencilerinin sıra ortalaması 13,16; deney grubu öğrencilerinin sıra ortalaması ise 37,33’tür. Son testte kontrol ve deney grupları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($U = 4,000$; $p < ,05$).

Bu sonuç, dil bilgisi öğretiminin tamamında öğretim yazılımı kullanımının daha başarılı olduğunu ortaya koymaktadır.

ÖGF'den Elde Edilen Bulgular

Kontrol ve deney grubu öğrencilerinin BDÖ ile ilgili görüşlerini tespit etmek amacıyla ÖGF'de öğrencilere bir soru yöneltilmiştir. Öğrencilerin formda belirttikleri ifadeler kodlanmıştır. Her iki grubun “*dil bilgisi öğretiminde öğretim yazılımı kullanımı*”na ilişkin kodlar ile bunların frekans (f) ve yüzdeleri (%) Tablo 4’te sunulmuştur:

Tablo 4. Dil Bilgisi Öğretiminde Öğretim Yazılımı Kullanımına İlişkin Kodların Frekans (f) ve Yüzdeleri (%)

<i>Grup</i>	<i>Kodlar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Kontrol Grubu</i>	Zevkli olma / Sıkıcı olmama	19	76
	İsteklilik / Teşvik edici olma / Katılım isteği	15	60
	Resimlerle / Görsellerle desteklenme	13	52
	Dikkat çekici olma	12	48
<i>Deney Grubu</i>	Anlaşılır olma / Daha iyi kavrayabilme	22	91,67
	Görselleştirme / Somutlaştırma	21	87,5
	Zevkli olma / Sıkıcı olmama	21	87,5
	İsteklilik / Teşvik edici olma / Katılım isteği	18	75
	Konu hakkında araştırmaya yardımcılık	16	66,67

Tablo 4’te görüldüğü üzere kontrol grubu öğrencileri dil bilgisi öğretiminde öğretim yazılımı kullanımına ilişkin; dersi zevkli hâle getirdiği (% 76), öğrencileri teşvik edip istekli duruma getirdiği (% 60), konuları görsellerle destekleyerek ilgi çekici ve anlaşılır hâle getirdiği (%52), konulara daha fazla dikkat çektiği (% 48) yönünde görüş belirtmişlerdir. Kontrol grubu öğrencilerinin BDÖ hakkında olumlu görüşe sahip oldukları görülmektedir.

Deney grubu öğrencileri BDÖ’nün konuları daha anlaşılır kıldığı (% 91,67), görselleştirerek somutlaştırdığı (% 87,5), dersi zevkli hâle getirdiği (%87,5), öğrencileri derse katılıma ve öğrenmeye teşvik ettiği (% 75), ilgili konular hakkında (*sözlük, yazım kılavuzu, internet bilgi kaynakları gibi*) farklı kaynaklarda araştırmaya sevk ettiği (% 66,67) yönünde görüş belirtmişlerdir. Deney grubu öğrencilerinin BDÖ hakkında olumlu görüşe sahip oldukları ve olumlu görüş yüzdelerinin kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu, öğretim yazılımının dersin bütün aşamalarında kullanımının olumlu etkisinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İlgili alan yazınında “bilgisayar destekli öğretimin” / “derslerde öğretim yazılımı kullanmanın” öğrenmeye ve tutuma etkilerine ilişkin farklı disiplinlerde birçok yerli ve yabancı araştırma bulunmaktadır (Abraham, 2008; Aksin, 2006; Buran, 2008; Kara, 2009; Karalar ve Sarı, 2007; Kwon *vd.*, 2010; Naba’*h vd.*, 2009; Neri *vd.*, 2008 *vb.*). Araştırmaların sonuçlarına göre öğretim sürecinde bilgisayar kullanımı akademik başarıyı ve derse karşı tutumu büyük çoğunlukla olumlu yönde etkilemektedir. Buna karşın öğretim yazılımının dersin hangi aşamalarında kullanımının başarı üzerine etkisi ve öğrencilerin bu kullanıma yönelik görüşleri üzerine bir araştırmaya rastlanmamaktadır.

Araştırma sonunda, farklı aşamalarda öğretim yazılımı kullanmanın dil bilgisi başarısı üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür (Kontrol $\bar{X}$: 51.00; Deney $\bar{X}$: 79.17; $p < ,00$). Bu sonuç, dil bilgisi öğretiminde dersin tüm aşamalarında (*zihinsel hazırlık, konu anlatımı, etkinlikler, değerlendirme*) öğretim yazılımı kullanmanın başarı üzerinde daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretim yazılımının dersin her aşamasında kullanılmasının, özellikle soyut olan dil bilgisi konuları göz önünde bulundurulduğunda, konuları somutlaştırıcı ve öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkisi nedeniyle başarı üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Dil bilgisi öğretiminde öğretim yazılımı kullanımı ve hangi aşamalarda kullanımın tercih edildiği üzerine öğrenci görüşleri değerlendirildiğinde; kontrol ve deney grubu öğrencilerinin öğretim yazılımı kullanımına olumlu yaklaştıkları, deney grubu öğrencilerinin olumlu görüş yüzdelerinin daha fazla olduğu ve dersin bütün aşamalarında öğretim yazılımı kullanımına yönelik olumlu görüş belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, başarı üzerine varılan sonuçla tutarlılık göstermekte, dil bilgisi öğretiminin bütün aşamalarında öğretim yazılımı kullanımının başarıyla birlikte tutum üzerinde de etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle öğretim sürecinde yazılımların sadece alıştırma / değerlendirme amaçlı değil, bütün aşamalarda kullanımının artırılması; hazırlanan öğretim yazılımlarının dersin bütün sürecini kapsayacak biçimde tasarlanması, bu konuda da yazılım hazırlayıcıları ve ilgili dersin öğretmenleriyle akademisyenleri arasında iş birliğinin sağlanması önerilebilir.

Kaynaklar

- ABRAHAM, L. (2008). Computer Mediated Glosses in Second Language Reading Comprehension and Vocabulary Learning: A Meta Analysis. *Computer Assisted Language Learning*, 21(3), 199-226.
- AÇIKALIN, M. ve DURU, E. (2005). The Use of Computer Technologies in the Social Studies Classroom. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 4(2), 18-26.
- AKKOYUNLU, B. (1993). *Bilgi Teknolojisi ve Eğitim*. Ankara: MEB Yayınları.
- AKSİN, A. (2006). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretimin Erişkiye Etkisi. *Eğitim Araştırmaları*, 25, 11-22.
- ALYILMAZ, C. (2010). Türkçe Öğretiminin Sorunları. *Turkish Studies*, 5(3), 728-749.
- AŞKAR, P. ve ERDEN, M. (1986). Mikrobilgisayarların Okullarda Kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 61, 21-25.
- AYDIN, E. (2005). The Use of Computers in Mathematics Education: A Paradigm Shift From “Computer Assisted Instruction” Towards “Student Programming”. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 4(2), 27-34.
- BAYKAL, A. (1990). Eğitimci İçin Bilgisayar Nedir, Ne Değildir? *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 37-43.
- BAYRAM, S. (2004). “Eğitsel Yazılımların Özellikleri ve Seçimi”. *I. Eğitim Teknolojileri Sempozyumu*, Bilfen Okulları, K. Çamlıca, İstanbul.
- BOSCO, A. (2004). ICT Resources in the Teaching of Mathematics: Between Computer and School Technologies. *A Case-Study. The Curriculum Journal*, 15,3, 265-280.
- BURAN, S. (2008). *Bilgisayar Destekli Dil Öğreniminin Dinleme Kavrama Yetisi Üzerine Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2006). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- DOĞAN, N. (2009). Bilgisayar Destekli İstatistik Öğretiminin Başarıya ve İstatistiğe Karşı Tutuma Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 3-16.

- DURUKAN, E. (2011). *İlköğretim 6. Sınıfta Bilgisayar Destekli Dil Bilgisi Öğretiminin Başarı ve Tutuma Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- EKİZ, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ERGİN, A. (1995). *Öğretim Teknolojisi*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- FOREMAN, K. K. (2005). *Design and Evaluation of Computer-Assisted Instruction in the Health Sciences*. Unpublished Doctoral Dissertation. The University of Utah, ABD.
- İŞMAN, A. (2008). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. (3. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- KARA, Y. (2009). Özel Öğretici Yazılımın Kullanıldığı Bilgisayar Destekli Öğretim Yönteminin Öğrenci Başarısına, Kavram Yanılgılarına ve Tutumlarına Etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 651-672.
- KARALAR, H. ve SARI, Y. (2007). Bilgi Teknolojileri Eğitiminde BDÖ Yazılımı Kullanma ve Uygulama Sonuçlarına Yönelik Bir Çalışma. *Akademik Bilişim*, 31, 1-9.
- KAZU, İ.Y. ve YAVUZALP, N. (2008). Öğretim Yazılımlarının Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 110-126.
- KWON, D. Y., LIM, H. S., LEE, W., KIM, H. C., JUNG, S. Y., SUH, T. and NAM, K. (2010). A Personalized English Vocabulary Learning System Based on Cognitive Abilities Related to Foreign Language Proficiency. *KSII Transactions On Internet And Information Systems*, 4(4), 595-617.
- MADEN, S. (2012). Teachers' Attitudes Towards Using Educational Technologies. *Energy Education Science and Technology Part B: Social and Educational Studies*, 4(4), 2471-2478.
- NABA'H, A., HUSSAIN, J., AL-OMARI, A. and SHDEIFAT, S. (2009). The Effect of Computer Assisted Language Learning in Teaching English Grammar on the Achievement of Secondary Students in Jordan. *The International Arab Journal of Information Technology*, 6(4), 431-439.

- NERI, A., MICH, O., GEROSA, M. and GIULIANI, D. (2008). The Effectiveness of Computer Assisted Pronunciation Training for Foreign Language Learning by Children. *Computer Assisted Language Learning*, 21(5), 393-408.
- NUNO, J. A. (2005). *Is Computer-Assisted Instruction an Effective Tool in the Reading – Writing Classroom?* Unpublished Doctoral Dissertation. California State Universtiy, ABD.
- SILVERMAN, D. (2000). *Doing Qualitative Research*. London: Sage Publications.
- ŞENİŞ, B. F. (1991). “Bilgisayar Destekli Eğitim Yazılımlarında Standart Sorunu.” *Anadolu Üniversitesi Eğitim Teknolojisi ve Bilgisayar Destekli Eğitim I. Sempozyumunda sunulmuş bildiri*, Eskişehir.
- UŞUN, S. (2004). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- YAMAN, H. (2005). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dil Bilgisi Derslerinde Kavram Haritası Tekniğinin Öğrenci Başarısına ve Hatırlamaya Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- YİĞİT, N. ve AKDENİZ, A. R. (2003). Fizik Öğretiminde Bilgisayar Destekli Etkinliklerin Öğrenci Kazanımları Üzerine Etkisi: Elektrik Devreleri Örneği. *GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 99-113.

EK: Öğretim Yazılımından Örnek Görünümler

Geri Dön

BİZİM AİLEMİZ

1) Çok büyük bir aileyiz biz. Dünyada ne kadar varlık varsa bizden de o kadar var. Bu kadar geniş bir ailede farklı özelliklere sahip bireylerin olması doğal değil midir? 2) Ailemizin önde gelenleri hep başköşede otururlar. Ondandır ilk harflerinin hep büyük yazılması. 3) Onların küçük kardeşleri ise bu ailenin en kalabalık grubudur. Birinin adını söylediğinizde hepsi birden cevap verir size. 4) Ailemizin en ilginç grubunu, adları olup kendileri hiç ortalarda görünmeyenler oluşturur. Kendilerine ulaşmak zor olsa da hep hissedilir onların varlığı. 5) Onların tam karşısında onlarla zıt özellikleri taşıyan kardeşlerimiz vardır. Onları görebilir ve dokunabilirsiniz onlara. 6) Bir başka ilginç grubumuz ise ilk başta yalnız gibi görünen ama içlerinde çok kalabalık olanlardır. 7) Birçoğumuz onlar gibi kalabalık olabilmek için "-ler, -lar" adı verilen kıyafetler giyeriz.

Cevapları Gör

Gerri D6n

Kitaplar	Sıra	Bina	Basamak	Kalem
Fındık	Sepet	Kiraz	Orman	Fidan
Fikir	Ses	Melek	Sevinç	Kaygı
Ali	Ege	Barış	Ay	savaş
Sıcak	Meyve	Duygu	Temiz	Serin

Hadi! yanlış olanları çöp kutusuna at!

Gerri D6n

İSİMLER	Özel	Cins	Somut	Soyut	Tekil	Çoğul	Topluluk
neşe							
kapaklar							
ordu							
Türk							
muz							
üzüntü							
çiçekler							
sürü							
örtü							
millet							
perde							
ateş							
şeker							
rüzgar							
Ali							
orman							
Karadeniz							
su							
akıl							
beyin							
sebzeler							